

Posudek vedoucího bakalářské práce Zuzany Vránové: „*Orientalismus: Východ v očích Západu. (Překonaný nebo stále živý diskurz?)*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2008, 96 s.

Zuzana Vránová se ve své bakalářské práci „*Orientalismus: Východ v očích Západu. (Překonaný nebo stále živý diskurz?)*“ věnuje tématu orientalismu a orientalistického myšlení. Pro zpracování tohoto tématu zvolila cestu teoretické studie založené primárně na analýze odborných textů.

Ve své bakalářské práci si autorka klade otázku, zda je stereotypní zobrazování „těch druhých“ výsadou západní kultury nebo se jedná v podstatě o kulturní univerzálii. Vychází přitom z koncepce orientalismu Edwarda W. Saida, v jehož pojetí se jedná primárně o politický mocenský nástroj „Západu“. Saidovu koncepci však autorka pouze pasivně nepřejímá, ale reinterpretuje v souladu s antropologickým uvažováním, kterým se inspirovala zejména v práci Ivo T. Budila.

Aby na danou otázku mohla odpovědět, představuje nejprve na základě sekundární literatury vývoj orientalistického myšlení ve vědecké a literární produkci „Západu“ od dob starověkého Řecka po konec devatenáctého století. Přitom se však nespokojuje pouze s parafrázováním pasáží děl vybraných autorů. Na základě jejich prací analyzuje proměny obrazu Orientu v produkci „Západu“ a zároveň hledá paralely s vývojem tzv. antropologického myšlení. Následně pak obratně abstrahuje základní rysy obrazů Orientu, které produkoval západní diskurz.

Tyto obrazy jí potom slouží jako východiska k přehlednému představení základních tezí Saidovy koncepce orientalismu. Neomezuje se však pouze na výklad myšlenek Edwarda W. Saida, ale nejprve představuje autory, na které Said svým dílem navazoval, aby následně na příkladech dalších vybraných autorů ilustrovala diskusi, kterou Saidovo dílo vyvolalo a stále vyvolává. Volí přitom nejen odpůrce, ale také zastánce a pokračovatele Saidových tezí, čímž vytváří plastický, i když samozřejmě rozsahem omezený, obraz akademické diskuse zabývající se tímto tématem. Ukazuje tak, že i tři desítky let po vydání Saidovy knihy, je toto téma v akademických kruzích stále živé a aktuální. Neomezuje se však pouze na akademickou debatu, ale v další části také naznačuje, že toto téma může být aktuální i v každodenním životě běžného člověka.

V reakci na Saidovu koncepci orientalismu jako primárně mocenského nástroje potom v závěrečné části představuje koncepci okcidentalismu I. Burumy a A. Margalita. Ukazuje přitom jaké obrazy produkuje naopak „Východ“ o „Západu“. V následné komparaci obrazů produkovaných oběma diskurzů pak dochází k názoru, že okcidentalismus je možné považovat v podstatě za inverzní orientalismus.

Ukazuje tak, že stereotypní zobrazování „těch druhých“ není pouhou doménou „Západu“, jak by se mohlo zdát z práce E. W. Saida, ale že se podobné obrazy objevují i na „Východě“. Dochází k závěru, že stereotypní zobrazování „těch druhých“ představuje fenomén, který je možné považovat, když už ne za kulturní univerzálii, tak alespoň za způsob, jakým se lidé obecně vyrovnávají s jinakostí „těch druhých“, ať už si obě kategorie definují jakkoliv, a zároveň tím v podstatě vymezují samy sebe.

V úplném závěru práce pak jako možnost, jak toto stereotypizující nahlížení „těch druhých“ překonat, naznačuje sociokulturní antropologii, která má požadovaný potenciál obsažen ve své základní premise kulturního relativismu.

Po formální stránce práci v podstatě není co vytknout. Autorka jasně odlišuje své myšlenky od myšlenek převzatých, přičemž spolehlivě odkazuje na použité zdroje a důsledně

dodržuje bibliografické standardy tzv. APA stylu. Práce zejména s cizojazyčnou literaturou kladla na autorku nemalé jazykové nároky. Ty se projevily mimo jiné i v souvislosti s problémem cizojazyčných citací, kdy se autorka musela vyrovnat se dvěma protichůdnými tendencemi, snahou o poskytnutí čtenářského komfortu na straně jedné a potřebou zachování přesnosti originálu na straně druhé. S tímto problémem se autorka elegantně vypořádala tak, že všechny citované pasáže přeložila, přičemž originální znění nalezne čtenář v poznámkovém aparátu.

Autorka se v celé práci vyjadřuje jasně a srozumitelně a svá tvrzení dostatečně jasně argumentuje. Po grafické stránce je práce přehledná, pečlivě zpracovaná a i svým rozsahem nadstandardní.

Jako drobné nedostatky vidím pouze dvě skutečnosti. Za prvé, protože autorka o orientalismu uvažuje ve dvou odlišných významech, není někdy zcela zřetelně odlišené, o kterém z obou významů právě pojednává. Za druhé, pojednání o aktuálnosti problematiky orientalismu je spíše úvahou, která by si zasloužila bohatší podložení empirickými daty.

Celkově je předkládaná práce výsledkem autorčiny svědomité práce, která dokazuje její intelektuální vyspělost, s níž dokáže problém nejen konceptualizovat, ale posunout od pouhé parafráze k reinterpetaci. Proto navrhuji hodnocení *výborně* v rozsahu 43-45 kreditů.

V Praze 11.6.2008

Mgr. Martin Heřmanský